

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/69/2017
Identifikačné číslo spisu:	6414212580
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6414212580.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého O. Y., narodeného XX. S. XXXX, bývajúceho u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom, dieťa matky MUDr. J. Y., bývajúcej v T., zastúpenej Advokátskou kanceláriou Dobiš, s.r.o. so sídlom v Kremnici, Zechenterova č. 356/24, IČO: 36857327, a otca Ing. Mgr. O. Y., bývajúceho v J., o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností voči maloletému, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 12 P 87/2014, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. októbra 2016 sp. zn. 16 CoP 51/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. apríla 2016 č.k. 12 P 87/2014-93 zamietol návrh otca, ktorým žiadal, aby bol maloletý zverený do jeho osobnej starostlivosti z dôvodu, že matka mu neumožňuje stretávať sa s ním. Podľa názoru súdu prvej inštancie neboli naplnené podmienky pre otcom navrhovanú zmenu výkonu rodičovských práv a povinností, lebo nedošlo k podstatnej zmene pomerov v zmysle § 78 Zákona o rodine. Poukázal na to, že už v čase poslednej úpravy rodičovských práv a povinností voči maloletému (rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom z 24. mája 2012 sp. zn. 9 P 52/2012) rodičia maloletého spolu nežili, neudržiavali vzájomný kontakt, otec videl maloletého naposledy vo veku štyroch mesiacov, odvtedy sa s ním nestretol. K úprave styku otca s maloletým došlo až v priebehu tohto konania nariadením predbežného opatrenia, styk otca s maloletým synom sa ale i tak nerealizoval vzhľadom na zdržiavanie sa matky s dieťaťom mimo územia Slovenskej republiky.

2. Na odvolanie otca Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 20. októbra 2016 sp. zn. 16 CoP 51/2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení uviedol, že maloletý sa od februára 2015 zdržiava s matkou vo Francúzsku, kde matka pracuje. Vzhľadom na to bolo

potrebné vyriešiť otázku právomoci súdu na konanie a rozhodnutie o predmetnom návrhu otca. Súd prvej inštancie nevysvetlil, k akým záverom dospel pri riešení tejto otázky, pokiaľ však vo veci konal a rozhodol, bezpochyby dospel k záveru, že je daná právomoc tuzemského súdu na konanie v tejto veci. Odvolací súd podal podrobný výklad problematiky právomoci súdov v zmysle Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „Nariadenie“). Poukázal na čl. 8 Nariadenia, podľa ktorého súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Keďže maloletý mal v čase začatia konania o predmetnom návrhu otca (28. októbra 2014) obvyklý pobyt na Slovensku, patrí prejednanie a rozhodnutie veci do právomoci slovenského súdu. V ďalšom sa odvolací súd zaoberal opodstatnenosťou návrhu otca na zverenie maloletého do jeho osobnej starostlivosti a dospel k záveru, že otcom podaný návrh nie je dôvodný. Vzal na zreteľ, že maloletý je narodený mimo manželstva, prvším rozsudok bol zverený do osobnej starostlivosti matky a otec bol zaviazaný prispievať na jeho výživu. Už v tom čase rodičia maloletého spolu nežili, nevedli spoločnú domácnosť a otec sa na starostlivosti o maloletého žiadnym spôsobom nepodieľal a nezaujímal sa oň (naopak, podal návrh na zapretie otcovstva, ktorý vzal neskôr späť). Aj podľa názoru odvolacieho súdu nedošlo v danom prípade k takej zmene pomerov na strane dieťaťa alebo rodičov, ktorá by odôvodňovala zmenu výchovného prostredia maloletého. V konaní bolo preukázané, že matka maloletého žije vo Francúzsku, kde pracuje v nemocnici. Maloletý tam navštevuje súkromnú cirkevnú materskú škôlku, učí sa francúzsky, dobre sa adaptoval a je v dobrom zdravotnom stave.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletého dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. a/ a f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 CSP. Odvolaciemu súdu vytýkal, že nesprávne pochopil podstatu jeho odvolania a rozhodol povrchné. Zdôraznil, že chcel, aby rodičia uzavreli dohodu o stretávaní otca so synom a nikdy nedal matke súhlas na „únos“ syna do zahraničia. Matka sa pojednávaniu nezúčastňovala a do zahraničia vycestovala so synom bez súhlasu otca. Podľa názoru dovolateľa nebolo v danom prípade vykonané náležité dokazovanie a vykonané dôkazy boli nesprávne vyhodnotené. Sudca súdu prvej inštancie ho uviedol do omylu vyhlásením na pojednávaní 7. apríla 2015, že konanie zastaví z dôvodu nedostatku právomoci súdu konať v danej veci. Na jeho veľké prekvapenie ale k zastaveniu konania nedošlo a súd prvej inštancie vec prejednal a rozhodol tak, že jeho návrh zamietol. Vzhľadom na uvedený postup súdu prvej inštancie otec nemal náležitú možnosť vyjadriť sa k relevantným skutočnostiam, podávať návrhy, podnety, prípadne vyvrátiť nepravdivosť zavádzajúcich tvrdení advokáta matky. Z uvedených dôvodov žiadal napadnutý rozsudok buď zmeniť (a syna zveriť do jeho starostlivosti), alebo zrušiť spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie.

4. Matka maloletého vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f/ CSP, prípadne zamietnuť podľa § 448 CSP. Podľa jej názoru dovolanie otca nie je procesne prípustné, ale ani dôvodné.

5. Procesný opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu označil napadnuté rozhodnutie za vecne správne.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v týchto veciach je od 1. júla 2016 upravené v Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 CMP obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak

ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

9. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

11. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

12. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

13. V danom prípade dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovení § 420 písm. a/ a f/ CSP. Z ustanovení CSP, ktoré sa vzťahujú na dovolacie konanie, nevyplýva jednoznačne, či prichádza do úvahy takéto súbežné uplatnenie prípustnosti dovolania.

14. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle týchto ustanovení CSP bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 konštatoval, že: a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

15. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné aj na internetovej stránke najvyššieho

súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

16. Trojčlenný senát 3 C najvyššieho súdu, riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v označenom rozhodnutí veľkého senátu, skúmal prípustnosť dovolania otca maloletého len podľa ustanovenia § 420 písm. a/ CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou jej dovolania z hľadiska ustanovenia § 420 písm. f/ CSP).

17. Otec v dovolaní namieta, že v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov. Tvrdí, že v konaní došlo k tejto procesnej vade, lebo súdy vec prejednali a rozhodli vec napriek tomu, že nebola daná ich právomoc - maloletý sa totiž od februára 2015 zdržuje vo Francúzsku.

18. Dovolací súd pri posudzovaní opodstatnenosti uvedenej dovolacej argumentácie mal na zreteľ čl. 8 Nariadenia, podľa ktorého súdy členského štátu (Slovenská republika aj Francúzsko sú členmi Európskej únie) majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

18.1. Nariadenie nedefinuje pojem „obvyklý pobyt“. Tento pojem treba vykladať vždy so zreteľom na individuálne okolnosti veci a v súlade s cieľmi a účelom Nariadenia. Súd pritom prihliada napríklad na trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvod fyzickej prítomnosti dieťaťa v danom štáte. Do úvahy berie medziiným miesto a podmienky predškolskej a školskej dochádzky dieťaťa, rodinné a sociálne väzby v danom štáte. Osobitne treba zdôrazniť, že určujúcim je stav v čase začatia konania na súde. Po začatí konania zostáva súdu v zásade zachovaná právomoc aj v prípade, že neskôr dôjde k zmene pobytu dieťaťa.

18.2. V danom prípade konanie začalo na súde 28. októbra 2014. Maloletý mal v tom čase obvyklý pobyt v Slovenskej republike. Niet preto pochyb, že súdy v danom prípade prejednali a rozhodli vec patriacu do ich právomoci.

19. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že v konaní nedošlo k otcom namietanej procesnej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. a/ CSP a prípustnosť jeho dovolania z tohto ustanovenia nevyplýva.

20. Najvyšší súd dovolanie otca odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

21. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.